

Szkoła radiologii onkologicznej profesora Janusza Buraczewskiego – w 10 rocznicę Jego śmierci

Janina Dziukowa

11 czerwca 2002 r. mija 10 lat od śmierci profesora Janusza Buraczewskiego (1911-1992) – twórcy szkoły radiologii onkologicznej w Polsce, pierwszego kierownika (1947-1981) Zakładu Radiodiagnostyki w Instytucie Onkologii w Warszawie.

Zakład pod Jego kierunkiem stał się ośrodkiem radiologicznej diagnostyki onkologicznej o znaczeniu krajowym. Poprzez publikacje, doniesienia, referaty, działalność konsultacyjną, propagując pojęcie radiologiczno-onkologicznej taktyki postępowania w nowotworach, kształtował poglądy pokolenia lekarzy diagnostów i klinicystów.

Jako jeden z pierwszych zajął się zagadnieniami semantyki, walcząc o używanie właściwych, możliwie ścisłych i precyzyjnych określeń w opisach i interpretacjach badań.

Prof. dr hab. Janusz Buraczewski (1911–1992)

Czując się spadkobierczynią wielu idei Profesora, starałam się je urzeczywistnić, oczywiście w znacznie zmienionych realiach.

Dynamiczny postęp techniczny ostatnich dziesięcioleci, wtedy nieprzewidywalny, umożliwił rozwój badań dawniej niedostępnych. Jednak szeroka wyobraźnia Profesora powodowała, że potrafił przewidzieć, w jakim stopniu nowe techniki badań zmieniają możliwości diagnostyki.

Jedną z niepodważalnych zasad Profesora było dążenie do możliwie wczesnego rozpoznawania nowotworu. Zawsze podkreślał i tego uczył – że lepiej jest wysunąć podejrzenie nowotworu, które się nie potwierdzi w badaniu mikroskopowym, niż nie rozpoznać i nie doprowadzić do postępowania wyjaśniającego w przypadkach, które po okresie obserwacji okazały się nowotworem. Uważał, że jest to częsty błąd radiologów, którzy boją się "kompromitacji nadrozpoznawalności" nowotworu.

Drugim kanonem było – jak najszybciej wyjaśnić i wdrożyć postępowanie terapeutyczne. Miał niezachwianą wiarę w chirurgię jako podstawową metodę postępowania w nowotworach, czym często mobilizował chirurgów do działania. Jednak mimo to był jednym z pierwszych propagatorów chemioterapii, w której widział przyszłość leczenia skojarzonego.

Najważniejsze działania Profesora, które kontynuowaliśmy i nadal są kontynuowane

- Opracowanie symptomatologii radiologicznej szeregu nowotworów. Był twórcą licznych klasyfikacji nowotworów. W piśmiennictwie polskim jest szereg Jego doniesień i opracowań symptomatologii radiologicznej wielu nowotworów i ich różnicowania. Za kontynuację uważamy nasze opracowania symptomatologii nowotworów w badaniach tomografii komputerowej (J. Dziukowa, a następnie U. Grzesiakowska, W. P. Stelmaszczyk, M. Smorczevska, M. Taciowska) oraz magnetycznego rezonansu (U. Grzesiakowska, W. P. Stelmaszczyk, M. Tacikowska). W dalszym etapie opracowaliśmy standardy i algorytmy badań, z wykorzystaniem najnowszych metod diagnostyki obrazowej.
- Opracowanie podstaw diagnostyki nowotworów i zmian nowotworopodobnych kości. Niektóre pionierskie opracowania, nie tylko w piśmiennictwie polskim,

II Kurs „Guzy kości”, 1972 r. Instytut Onkologii przy ul. Wawelskiej 15

ale i światowym (np torbiel aneurysmatyczna kości – pierwsze opracowanie symptomatologii radiologicznej, z M. Dąbską, która opisała obraz mikroskopowy – *Cancer* 1967).

Jako pierwszy zajął się problematyką powstawania nowotworów kości na tle preegzystujących zmian nienowotworowych. Był twórcą metody określonej jako "makroskopowa diagnostyka tkankowa". Kontynuacją była mikroradiograficzna diagnostyka nowotworów kości, opracowana przez J. Dziukową oraz mikroradiograficzne badania przemiany złośliwej w dysplazjach kości (J. Dziukowa). Dalszym etapem jest zastosowanie techniki wysokiej rozdzielczości tomografii komputerowej w diagnostyce nowotworów kości i opracowanie jej symptomatologii (U. Grzesiakowska, M. Tacikowska) Tematyka ta obejmuje również zagadnienia diagnostyki mięsaków tkanek miękkich – kontynuacją są badania z wykorzystaniem różnych technik magnetycznego rezonansu (M. Tacikowska).

Profesor Buraczewski miał szerokie spojrzenie na zagadnienia guzów kości. Uważał, że Instytut Onkologii powinien być ośrodkiem diagnostyki i leczenia nowotworów kości – ta Jego idea zrealizowała się w ostatnich latach w Centrum Onkologii – gdzie obecnie koncentruje się diagnostyka oraz leczenie nowotworów kości i tkanek miękkich.

Do chwili obecnej liczne kursy i szkolenia w diagnostyce guzów kości, prowadzone w Zakładzie Radiodiagnostyki Centrum Onkologii opierają się na stworzonym przez Profesora Muzeum Radiologicznym – jest to największy w kraju zbiór przypadków guzów kości.

Profesor Janusz Buraczewski był twórcą i organizatorem pierwszego w Polsce Rejestru Guzów Kości. Historia tego Rejestru zasługuje na odrębne opracowanie. Do idei Rejestru porwał wielu patologów z różnych ośrodków naukowych w Polsce.

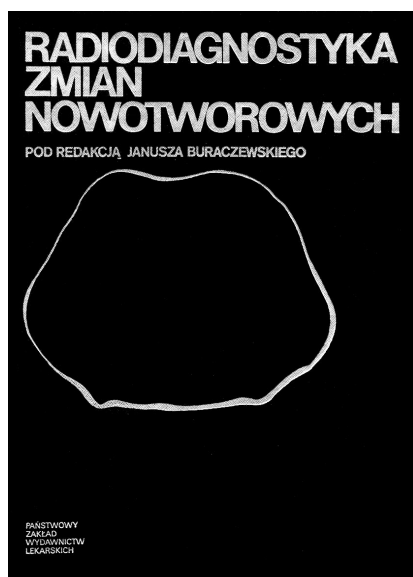
Uaktywnił licznych radiologów i chirurgów-ortopedów-onkologów. W czasie Jego działalności udało się zgromadzić spore Archiwum Rejestru. Organizował doroczne monotematyczne sympozja, z których materiały były publikowane jako samodzielne wydania. Bez Profesora udało nam się zorganizować tylko jedno takie sympozjum, w 1998 r. na temat pierwotnych drobnokomórkowych nowotworów kości – w 23 rocznicę pierwszego na ten temat sympozjum. Pozwoliło to prześledzić postępy w diagnostyce i metodach leczenia, a przede wszystkim w wynikach leczenia drobnokomórkowych mięsaków kości.

Jednym z ważnych osiągnięć Profesora Buraczewskiego było wprowadzenie w Polsce badań mammograficznych (początkowo kseromammograficznych), a następnie nieustająca walka o wdrożenie profilaktycznych badań przesiewowych – skryning mammograficzny był do końca niespełnioną ideą Profesora. Wyrazem tego były liczne publikacje pod dramatycznymi tytułami – "Mammografia – wyzwanie dla radiologów", „Mammografia – wyzwanie dla onkologów". Badania mammograficzne kontynuowała Jadwiga Zomer-Droзда, wdrażając w latach osiemdziesiątych badania profilaktyczne w obrębie dzielnicy Ochota. Natomiast w Zakładzie Radiodiagnostyki w Centrum Onkologii na Ursynowie w 1992 r. powstała nowoczesna Pracownia Mammograficzna, która prowadzi profilaktyczne badania skryningowe. Wykonuje w szerokim zakresie badania diagnostyczne z inwazyjnymi metodami włącznie, a przede wszystkim prowadzi szkolenie w skali kraju.

Myszę, że zorganizowanie (J. Dziukowa) i działalność tej pracowni zadowoliliby wymagania Profesora, tak że E. Wesołowska, E. Dziewulska i J. Oknińska mogą być uważane za kontynuatorki idei Profesora. W 1998 r. powstała monografia *Mammografia w diagnostyce raka sutka*

pod red. J. Dziukowej – dedykowana pamięci Profesora jako prekursora badań mammograficznych.

Poza licznymi opracowaniami i doniesieniami w czasopismach i rozdziałach w pracach zbiorowych, Profesor Janusz Buraczewski był redaktorem monografii pt.: *Radiodiagnostyka zmian nowotworowych* i autorem wielu jej rozdziałów – pierwsze wydanie ukazało się w 1977, a dru-

gie, rozszerzone, w 1987 roku. Było to niewątpliwie kluczowe dzieło Jego działalności. Ujmowało wszystkie zagadnienia diagnostyki nowotworów i szereg zagadnień onkologii. Zaprojektowane III wydanie niestety nie doczekało się realizacji.

Mówiąc o działalności dydaktycznej Profesora – można powiedzieć, że wielu liczących się radiologów przeszło przez szkolenie w Zakładzie – poprzez liczne kursy, staże, szkolenie indywidualne, konsultację prac naukowych.

Ale przede wszystkim trzeba zaznaczyć, że „szkoła” Profesora Buraczewskiego trwa nadal – jej kontynuatorami jesteśmy my wszyscy – kolejni kierownicy Zakładu (J. Dziukowa, U. Grzesiakowska), kierownicy Pracowni w Zakładzie Radiodiagnostyki Centrum Onkologii (M. Smorczevska, W. P. Stelmaszczyk, M. Tacikowska, E. Wesołowska) oraz kolejni uczniowie i następcy.

Młodszy asystenci, którzy z Nim nie zetknęli się bezpośrednio, też są z tej szkoły, nawet nie zawsze w pełni tego świadomi.

Prof. dr hab. med. Janina Dziukowa
Zakład Radiodiagnostyki
Centrum Onkologii-Instytut
im. Marii Skłodowskiej-Curie
ul. W. K. Roentgena 5
02-781 Warszawa